

Udviklingen i tilkendelser af førtidspension før og efter reformen af førtidspension og fleksjob i 2013

---

1. Indledning og sammenfatning

Reformen af førtidspension og fleksjob, som trådte i kraft 1. januar 2013 havde som en af de centrale intentioner at reducere antallet af tilkendelser af førtidspension ved hjælp af en styrket forebyggende indsats.

1.2 Reformens indhold på førtidspensionsområdet

Det væsentligste indhold på førtidspensionsområdet er:

- Der blev indført en aldersgrænse på 40 år for tilkendelse af førtidspension.
- Ressourceforløb blev indført for at udvikle borgerens arbejdsevne, og dermed, hvis det er muligt, forebygge førtidspension. Deltagelse i et ressourceforløb skal sikre, at alle relevante muligheder for at udvikle arbejdsevnen har været forsøgt, inden der tilkendes førtidspension.
- Det er som hovedregel en forudsætning for tilkendelse af førtidspension, at borgeren har deltaget i mindst et ressourceforløb. Hvis det er dokumenteret, at det er åbenbart formålsøst at forsøge at udvikle arbejdsevnen i ressourceforløb, er borgeren dog undtaget herfor.
- Det blev fastholdt, at borgere, for hvem det på grund af særlige forhold er helt åbenbart, at den pågældendes arbejdsevne ikke kan forbedres fortsat skal have førtidspension, uanset om de er under eller over 40 år. De er ligeledes undtaget fra reglerne om, at man skal have deltaget i et ressourceforløb, inden der kan tilkendes førtidspension.
- Målrkning af fleksjobordningen, så også borgere med en aktuelt meget lille arbejdsevne kan visiteres til ordningen, og ad den vej udvikle arbejdsevnen.

Som led i den samlede evaluering af reformen, beskriver analysen udviklingen i antal, alder, diagnoser m.v. for personer, der er tilkendt førtidspension efter reformen.

I de fleste tilfælde har det været muligt at undersøge udviklingen tilbage til 2003, som er det år, hvor den tidligere reform af førtidspension trådte i kraft. Det er således muligt at sammenligne med hele den tidligere reformperiode fra 2003 til og med 2012, ligesom det er muligt at analysere udviklingen fra den nuværende reforms ikrafttræden 1. januar 2013 og frem til og med 31. december 2016. I enkelte tilfælde ses der frem til andet kvartal 2017.

Dermed kan det belyses, i hvilket omfang intentionerne kvantitativt er blevet realiseret – herunder om der er færre, som får tilkendt førtidspension særligt blandt de under 40-årige, om der er færre der får tilkendt førtidspension på grund af psykiske

lidelser, og om der fortsat tilkendes førtidspension til de borgere, hvor det er åbenbart, at de aldrig (igen) kan opnå tilknytning til arbejdsmarkedet.

Spørgsmålet om kommunal variation i tilkendelser af førtidspension bliver belyst i en særskilt analyse, og det vil derfor kun blive berørt ganske kort i denne analyse.

1.3 Sammenfatning

Analysen viser, at:

- Der tilkendes færre førtidspensioner. Faldet i tilkendelser er slået igennem for stort set alle alders- og diagnosegrupper.
- Faldet i antal tilkendelser har været relativt størs for de under 40 årige, men der tilkendes stadig førtidspension til personer under 40 år.
- I 2016 havde ca. 25 pct. af de nye førtidspensionister deltaget i et ressourceforløb forud for tilkendelsen. Det vil sige til borgere, der uanset de nye muligheder for ressourceforløb og fleksjob i færre timer, ikke vil kunne opnå tilknytning til arbejdsmarkedet.
- Andelen af tilkendelser på grundlag af psykiske lidelser er faldet fra 51 pct. i 2010 til 43 pct. i 2016. Faldet er relativt størst for personer under 40 år.

Analysen viser udelukkende udviklingen i tilkendelser i førtidspension, for en analyse af sammenhængen med de øvrige dele af reformen og den forventede udvikling, henvises til hovedrapporten (overliggeren).

2. Tilkendelse af førtidspension

2.1 Betingelser for tilkendelse af førtidspension

Tilkendelse af førtidspension forudsætter, at borgerens arbejdsevne varigt er nedsat i en sådan grad, at borgeren ikke kan blive selvforsørgende ved arbejde, heller ikke i et fleksjob.

Tilkendelse af førtidspension forudsætter desuden, at alle *relevante* muligheder for at udvikle arbejdsevnen har været forsøgt.

For at sikre, at alle relevante muligheder har været forsøgt, skal borgere som hovedregel have deltaget i mindst et ressourceforløb, inden der kan tilkendes førtidspension. Personer, hvor det er åbenlyst, at arbejdsevnen ikke kan forbedres ved deltagelse i ressourceforløb, er undtaget.

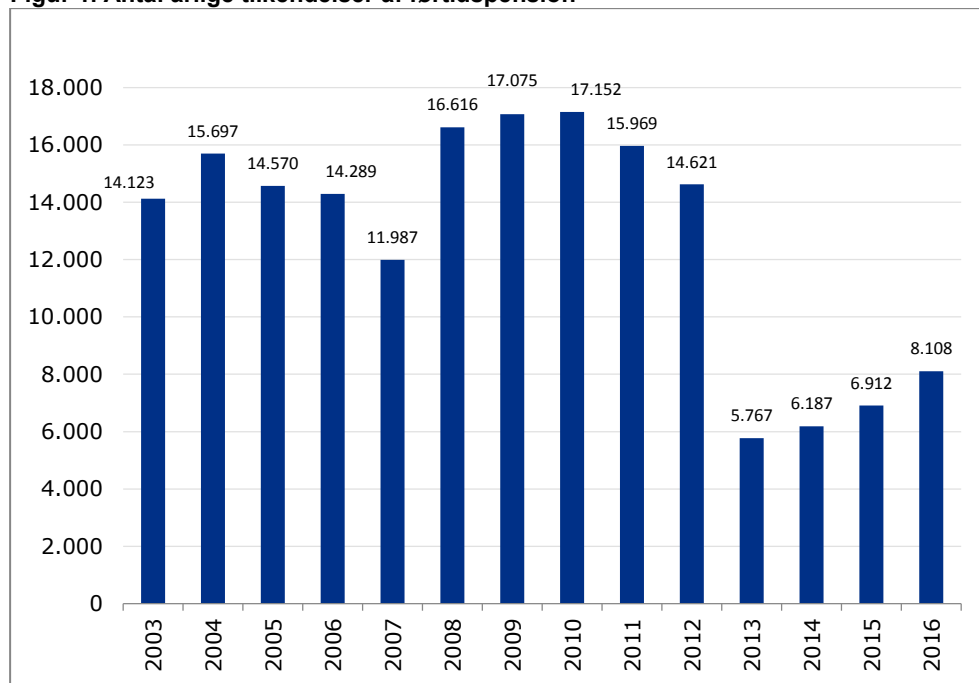
2.2 Udviklingen i antallet af tilkendelser

Det fremgår af Figur 1, at det årlige antal tilkendelser af førtidspension, faldt da reformen trådte i kraft, og efterfølgende har været svagt stigende.

Fakta:

I denne analyse benyttes hovedsageligt tal fra Ankestyrelsens statistik, og ikke som i de fleste andre analyser tal fra jobindsats.dk. Det skyldes, at Ankestyrelsens tal, i modsætning til jobindsats.dk, indeholder oplysninger om, hvilken hoveddiagnose, der har været lagt vægt på ved tilkendelsen, samt hvilken regel der er tilkendt førtidspension efter. Forskellen på de to statistikker er, desuden, at Ankestyrelsens statistik er baseret på indberetninger fra kommunerne, her indberettes tidspunktet for *tilkendelsen* af førtidspension, mens jobindsats.dk er baseret på oplysninger fra KMD's register for sociale pensioner. Det giver en mindre forskydning af tilgangen til ordningen, hvor jobindsats.dk, ofte vil registrere tilkendelse på et senere tidspunkt end Ankestyrelsen. Til gengæld er Ankestyrelsens tal helt afhængige af, at kommunerne indberetter tilkendelsen af førtidspension, og at det gøres korrekt.

Figur 1. Antal årlige tilkendelser af førtidspension

Kilde: Ankestyrelsen

Figur 1 viser, at antallet af årlige tilkendelser er gået op og ned i perioden fra 2003-2016. Det fald i antallet af tilkendelser, der skete i 2007, skal ses i lyset af, at det var året, hvor kommunalreformen trådte i kraft. Sammenlægningen af kommuner betød, at række af de kommunale aktiviteter faldt i implementeringsperioden. Herefter steg antallet i årene 2009 og 2010 til lidt over 17.000 tilkendelser årligt. I perioden op til indgåelse af den politiske aftale i 2012 om den nye reform af førtidspension og fleksjob, var der et stort fokus på at det ikke var lykkedes at nedbringe antallet af førtidspensionstilkendelser med den tidligere reform, at alt for mange (unge) psykisk syge tilkendes førtidspension m.v. Det kan være en del af forklaringen på, at antallet af tilkendelser så småt begyndte at falde allerede i årene før reformen trådte i kraft.

I 2013, hvor reformen trådte i kraft, skete der et stort fald i antallet af tilkendelser af førtidspension. Tilkendelsesniveauet på 5.767 er det laveste antal tilkendelser i perioden fra 2003 og frem.

Det var forventet, at antallet af tilkendelser ville falde markant i de første år efter reformen. Det skyldes bl.a., at det efter reformen forventes, at hovedparten af tilkendelserne først vil ske efter den pågældende har deltaget i et ressourceforløb.

Antallet af tilkendelser af førtidspension er steget i årene efter reformen. Ressourceforløb, som er det primære redskab til at udvikle arbejdsevnen og forebygge førtidspension, kan vare op til 5 år. Det kan derfor forventes, at de længerevarende ressourceforløb, der endnu ikke er afsluttet, vil føre til en yderligere stigning i antallet af tilkendelser af førtidspension.

3. Køn, herkomst og alder ved tilkendelse af førtidspension

Det var et formål med reformen, at antallet af tilkendelser især skulle reduceres for personer under 40 år. Der har derimod ikke været nogen intentioner omkring kønsfordelingen.

3.1 Køn og førtidspension

Tabel 1. Gennemsnitligt antal og andel tilkendelser for kvinder og mænd

	2003-2012	2013-2016	Procentvis fald
Kvinder	8.025 (53 pct.)	3.260 (48 pct.)	-59 pct.
Mænd	7.185 (48pct.)	3.478 (52 pct.)	-52 pct.

Kilde: Ankestyrelsen

Tabel 1 viser, at i den periode 2003-2012 blev tilkendt gennemsnitligt 8.025 førtidspensioner til kvinder og 7.185 til mænd om året. Dette gennemsnit er i perioden 2013-2016 faldet til 3.260 for kvinder og 3.478 for mænd.

Antallet af årlige tilkendelser er således faldet mest for kvinder, og i 2016 bliver der således, i modsætning til før reformen, tilkendt lidt flere førtidspensioner til mænd, end til kvinder. Forskellen på antallet af tilkendelser er imidlertid blevet mindre efter reformen.

3.2. Herkomst

Intentionen om, at færre under 40 år skal tilkendes førtidspension er også slået igennem på tværs af herkomst.

Tabel 2. Andele af tilkendelser og befolkning efter herkomst

	Tilkendelser		Befolkningen	
	2004-2012	2013-2016	2004-2012	2013-2016
Personer med dansk oprindelse	81,4 pct. (13.924)	80,4 pct. (6.072)	90,8 pct. (4.977.992)	88,5 pct. (5.002.18)
Indvandrere	17,9 pct. (3.064)	18,3 pct. (1.381)	7,0 pct. (384.201)	8,7 pct. (493.501)
Efterkommere	0,7 pct. (116)	1,3 pct. (98)	2,2 pct. (120.775)	2,7 pct. (153.521)

Kilde: Jobindsats.dk

Tabel 2 viser, at andelen af personer med dansk oprindelse, som får tilkendt førtidspension, er mindre end denne gruppe udgør af den samlede befolkning. Det samme gælder for efterkommere af indvandrere. Andelen af indvandrere, som får tilkendt førtidspension, er derimod større end den andel, gruppen udgør af den samlede befolkning.

Tabel 3. Tilkendelser af førtidspension fordelt på herkomst og alder

	2004-2012		2013-2016	
	Under 40 år	Over 40 år	Under 40 år	Over 40 år
Personer med dansk oprindelse	26 pct.	74 pct.	16 pct.	85 pct.
Indvandrere og efterkommere fra vestlige lande	12 pct.	88 pct.	10 pct.	90 pct.
Indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande	25 pct.	75 pct.	18 pct.	82 pct.

Kilde: Jobindsats.dk

Tabel 3 viser, at fordelingen af tilkendelser efter etnicitet og alder viser, for alle grupper er sket en forskydning, således at andelen af tilkendelser til personer over 40 år er større efter reformen.

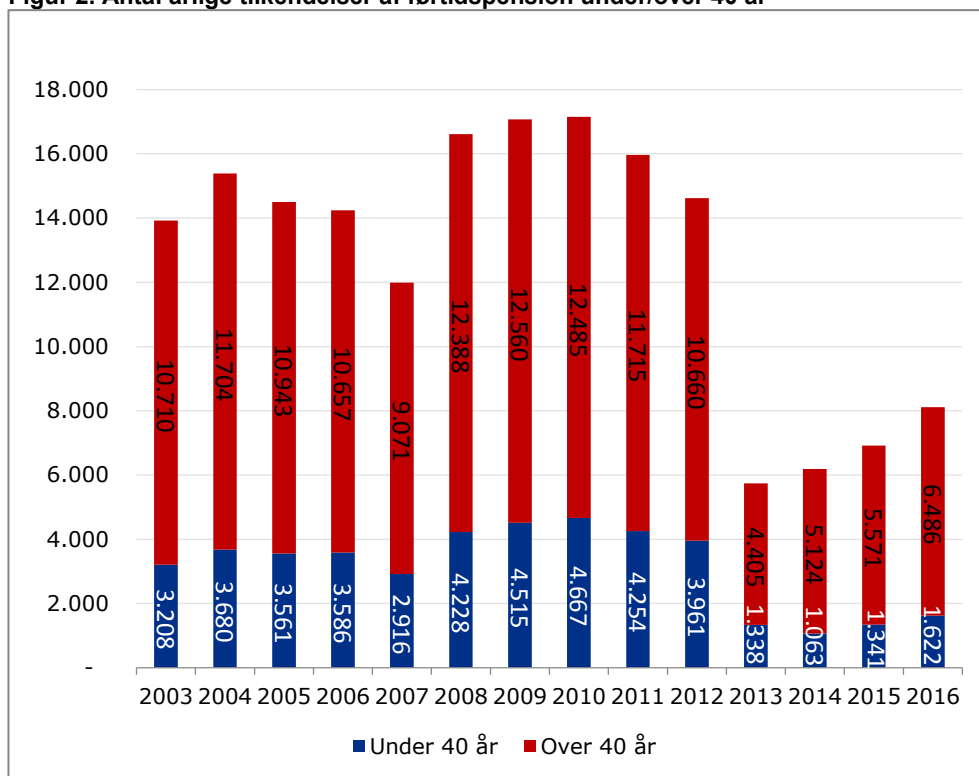
3.3 Alder og førtidspension, over/under 40 år

Før reformen var der et fald i den gennemsnitlige alder ved tilkendelse af førtidspension. Gennemsnitsalderen var således faldet fra 46,8 år i 2001, til 45,8 i 2012. Denne udvikling er nu vendt, og gennemsnitsalderen i 2016 er på 48,2 år.

Med reformen blev der indført en aldersgrænse på 40 år for tilkendelse af førtidspension. Der har således været særligt fokus på at nedbringe antallet af tilkendelser for personer under 40 år. Det er derfor en naturlig følge af reformen, at gennemsnitsalderen ved tilkendelse af førtidspension er steget.

Af Figur 2 fremgår det, at der har været et relativt større fald i tilkendelser til personer under 40 år efter reformen.

Figur 2. Antal årlige tilkendelser af førtidspension under/over 40 år

Anm: Det er ikke alle tilkendelser, hvor alder er registreret, tallene summer derfor ikke med antal tilkendelser i alt.
Kilde: Ankestyrelsen

Figur 2 viser, at antallet af tilkendelser er faldet, både for personer over og under 40 år. Nedenstående tabel 2 viser det gennemsnitlige fald før og efter reformen.

Tabel 4 Fald i det gennemsnitlige årlige antal tilkendelser af førtidspension, for over og under 40 årige

	2003-2012	2013-2016	Fald i pct.
Under 40 år	3.858 (25 pct.)	1.341 (20 pct.)	-65 pct.
Over 40 år	11.289 (75 pct.)	5.397 (80 pct.)	-52 pct.

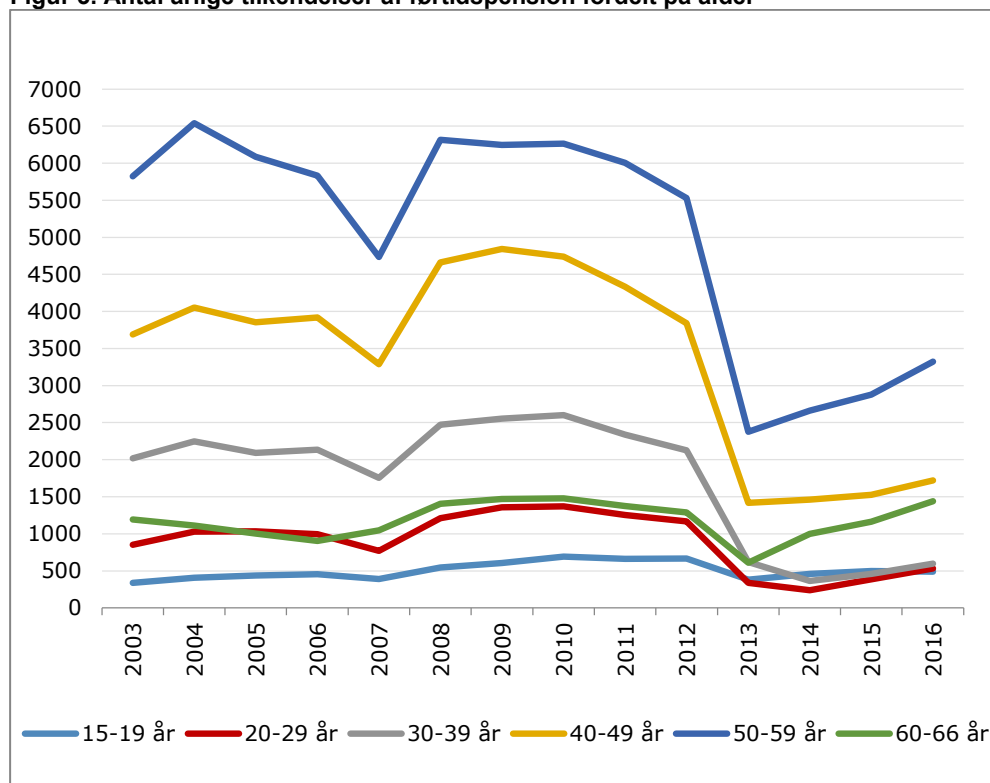
Kilde: Ankestyrelsen

Tabel 4 viser, at andelen af personer under 40 år, der tilkendes førtidspension, er faldet fra at udgøre gennemsnitligt 25 pct. før reformen til 20 pct. efter. Det stemmer overens med, at reformen i særlig grad har fokus på forebyggelse af førtidspension til unge, blandt andet ved at der er en aldersgrænse på 40 år for tilkendelse af førtidspension, og herudover at unge kan tilkendes ressourceforløb flere gange, mens der for personer over 40 år, kun kan tildeles mere end et ressourceforløb, hvis borgeren selv ønsker det.

3.4 Alder og førtidspension

Nedenstående figur 3 viser, hvordan antallet af tilkendte førtidspensioner har udviklet sig for aldersgrupper opdelt i flere intervaller end blot over og under 40 år.

Figur 3. Antal årlige tilkendelser af førtidspension fordelt på alder

Anm: Det er ikke alle tilkendelser, hvor alder er registreret
 Kilde: Ankestyrelsen

I perioden 2003-2016 er der sket et fald i antallet af tilkendelserne for alle aldersgrupper med det mindste fald i aldersgruppen under 20 år. Efter 2013 er antallet af tilkendelser generelt stigende for alle aldersgrupper, dog mest for personer over 50 år.

Med reformen blev det fastholdt, at borgere, for hvem det er åbenlyst, at de aldrig vil kunne blive i stand til at indtræde på eller bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet, fortsat skal tilkendes førtidspension, uanset om de er under eller over 40 år. De er undtaget fra reglerne om, at man skal have deltaget i et ressourceforløb, inden der kan tilkendes førtidspension.

Det gælder fx borgere, som også før reformen blev tilkendt førtidspension i 18-19 års alderen. Det drejer sig om personer, der er så syge eller har så alvorlige funktionsnedsættelser, at de uanset mulighederne for at udvikle arbejdsevnen i et fleksjob, der starter med få timer om ugen, ikke har mulighed for at indtræde på arbejdsmarkedet.

Det fremgår af tabel 5, at det mindste fald er sket i denne aldersgruppe, og det fremgår af figur 3, at antallet af tilkendelser i 2016 lå på niveau med årene 2003 til

2007. Det vil sige før 2008, hvor antallet af tilkendelser steg for alle aldersgrupper, også for de under 20 årige.

Stort set samme udvikling i antallet af tilkendelser ses for aldersgruppen over 60 år, der i 2016 også ligger på niveauet fra før 2008.

Tabel 5. Gennemsnitligt årlig antal tilkendelser af førtidspension, før og efter reformen, fordelt på aldersgrupper

	2003-2012	2013-2016	Fald i pct.
Under 20 år	520 (3,4 pct.)	457 (6,8 pct.)	-12,1 pct.
20-29 år	1.104 (7,3 pct.)	373 (5,5 pct.)	-66,2 pct.
30-39 år	2.234 (14,7 pct.)	511 (7,6 pct.)	-77,1 pct.
40-49 år	4.123 (27,2 pct.)	1.532 (22,7 pct.)	-62,8 pct.
50-59 år	5.939 (39,2 pct.)	2.811 (41,7 pct.)	-52,7 pct.
+ 60	1.228 (8,1 pct.)	1.054 (15,6 pct.)	-14,1 pct.

Kilde: Ankestyrelsen

Tabel 5 viser det gennemsnitlige årlige antal og andel tilkendelser for perioden henholdsvis før og efter reformen. Som det også fremgår af figur 3 er det største fald sket i aldersgrupperne 20-40 år, men også i aldersgruppen 40-49 år, har der været et markant fald i det årlige antal tilkendelser af førtidspension. De mindste fald er sket for personer under 20 og over 60.

Efter reformens første år, er andelen af tilkendelser af førtidspension til personer under 20 år og over 50 år steget noget mere end for de øvrige aldersgrupper dvs. for de 20-49-årige.

3.5 Diagnoser

Det skal indledningsvis bemærkes, at førtidspension ikke tilkendes på baggrund af diagnoser, men på baggrund af en helhedsvurdering af persons samlede personlige og faglige ressourcer, kompetencer og udviklingsmuligheder. Diagnoserne er dog centrale, når det skal vurderes, hvilke helbredsmæssige udfordringer der bidrager til at marginalisere mennesker fra arbejdsmarkedet.

Herudover skal det bemærkes, at personer der tilkendes førtidspension ofte har flere diagnoser, og samtidig også sociale problemer. Det er hoveddiagnosen, der registreres i forbindelse med tilkendelse af førtidspension.

Det særlige politiske fokus på aldersgrænsen i forbindelse med reformen skal ses i lyset af, at der i årene op til reformen skete en stigning i antallet af tilkendelser til personer under 40 år med psykiske lidelser. Samtidig var der lægefaglig dokumentation for, at visse psykiske lidelser ikke nødvendigvis er permanente. Nogle vil med tiden genvinde arbejdsevnen helt eller delvist. Enten fordi lidelsen går over eller mindskes, eller fordi borgeren bliver bedre til at ”mestre” sin sygdom.

Tabel 6 Tilkendelse af førtidspension efter diagnose og år

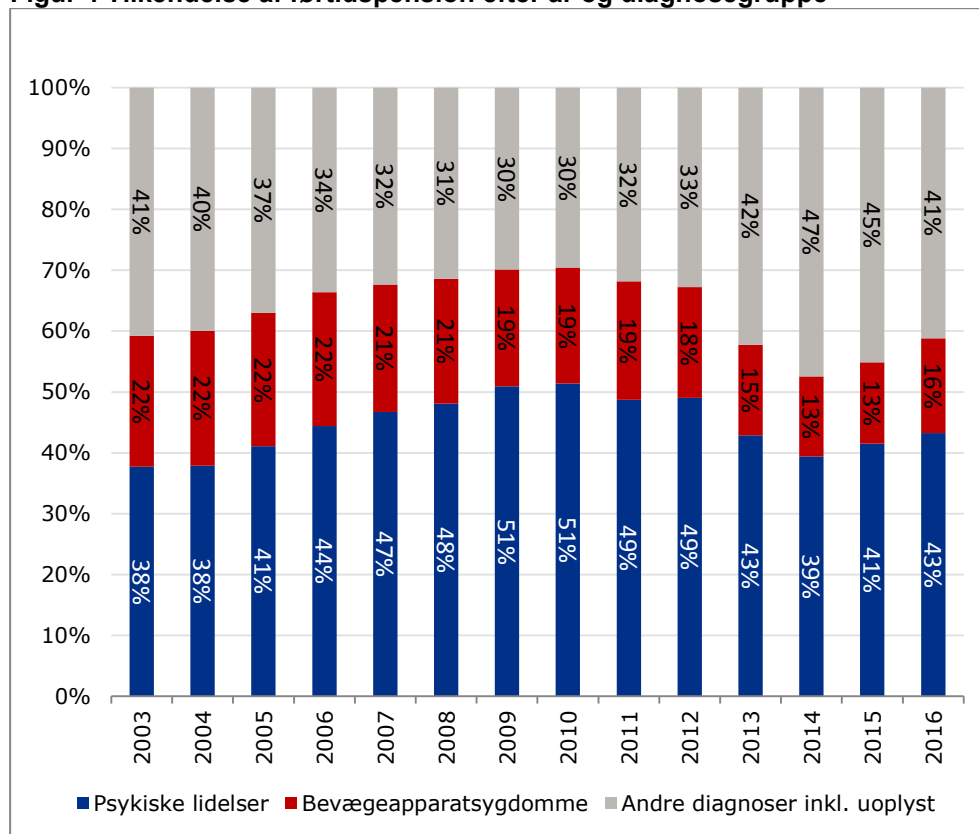
	Psykiske lidelser	Bevægeapparatsygdomme	Hjerte- og karsygdomme	Sygdomme i nervesystem og sansorganer	Kræftsygdomme	Sygdomme i åndedrætsorganer	Medfødte misdannelser	Ulykkestilfælde, vold mv.	Social indikation	Øvrige diagnoser
2003	5409	3088	1235	1053	1004	390	103	663	244	951
2004	5998	3509	1382	1055	1137	378	87	771	141	1070
2005	5989	3197	1183	1000	1078	371	102	557	114	871
2006	6348	3135	980	909	939	328	76	519	112	803
2007	5601	2507	825	762	793	260	68	399	43	659
2008	7956	3393	1043	1036	959	380	135	534	44	893
2009	8691	3285	1017	985	963	361	108	573	37	865
2010	8812	3267	1075	968	937	376	128	568	24	872
2011	7781	3101	1020	998	1049	396	123	583	11	807
2012	7165	2666	935	993	953	351	143	553	16	710
2013	2462	856	407	510	624	154	64	175	7	280
2014	2439	812	524	545	743	203	83	156	10	312
2015	2868	926	555	614	765	199	106	199	4	360
2016	3508	1261	626	728	678	244	92	228	13	450

Kilde: Ankestyrelsen

Psykiske lidelser har som det fremgår af tabel 4, i alle årene udgjort den hyppigste årsag til tilkendelse af førtidspension, herefter kommer bevægeapparatsygdomme.

For overskuelighedens skyld, er antallet af diagnosegrupper reduceret til tre i nedenstående figur 4.

Figur 4 Tilkendelse af førtidspension efter år og diagnosegruppe

Af figur 4 fremgår det, at psykiske lidelser siden 2005 har været den hyppigste årsag til tilkendelse af førtidspension. Da antallet af tilkendelser var på sit højeste i 2009-2010, var andelen oppe på lige over halvdelen af alle tilkendelser.

Som nævnt, var der en stigende udvikling i antallet af tilkendelser af førtidspension på grund af psykiske lidelser forud for reformen af førtidspension og fleksjob, og især blandt de unge. Andelen af tilkendelser på grundlag af psykiske lidelser er i 2016 faldet til at udgøre 43 pct..

3.5 Psykiske lidelser

Det fremgår af Tabel 77, at antallet af tilkendelser, hvor hoveddiagnosen er psykiske lidelser, er faldet efter reformen både for personer over og under 40 år.

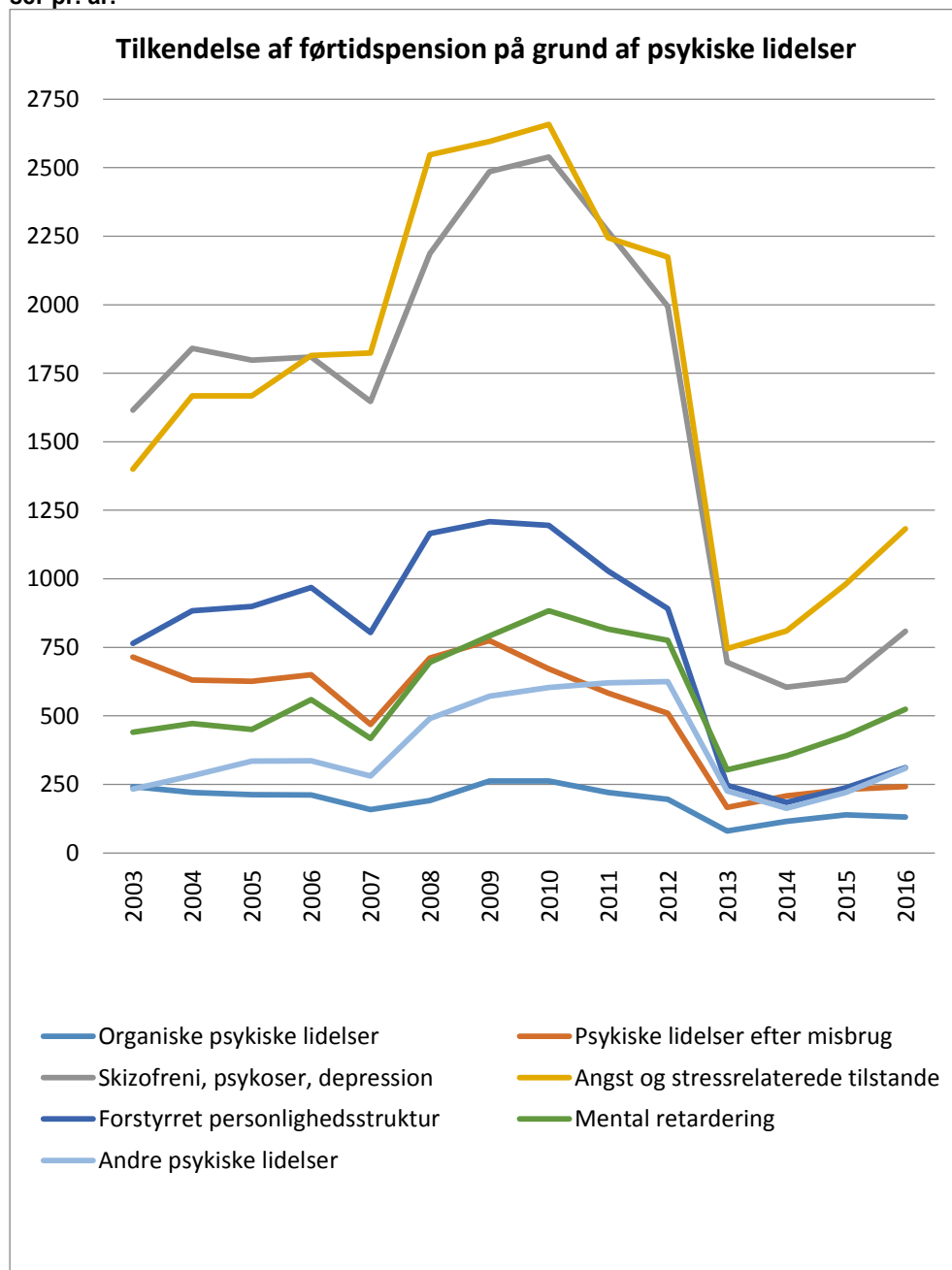
Tabel 7 Gennemsnitlige årlige antal tilkendelser af førtidspension pga. psykiske lidelser fordelt på køn og alder

	I alt	Kvinder		Mænd	
		under 40 år	over 40 år	under 40 år	over 40 år
2003-2012	6.978	1.252	2.305	1.403	1.994
2013-2016	2.819	349	990	531	949
Fald i pct.	-60	-72	-57	-62	-52

Kilde: Ankestyrelsen

Figur 5 viser antal tilkendelser af førtidspension på baggrund af udvalgte psykiske lidelser pr. år.

Figur 5 Antal tilkendelser af førtidspension på baggrund af grupper af psykiske lidelser pr. år.

Hidtil har den hyppigste hoveddiagnose blandt psykiske lidelser været angst og stressrelaterede tilstande. Sådan er det også efter reformen. Reformen har dog også på dette område medført en betydelig nedgang i antallet af tilkendelser.

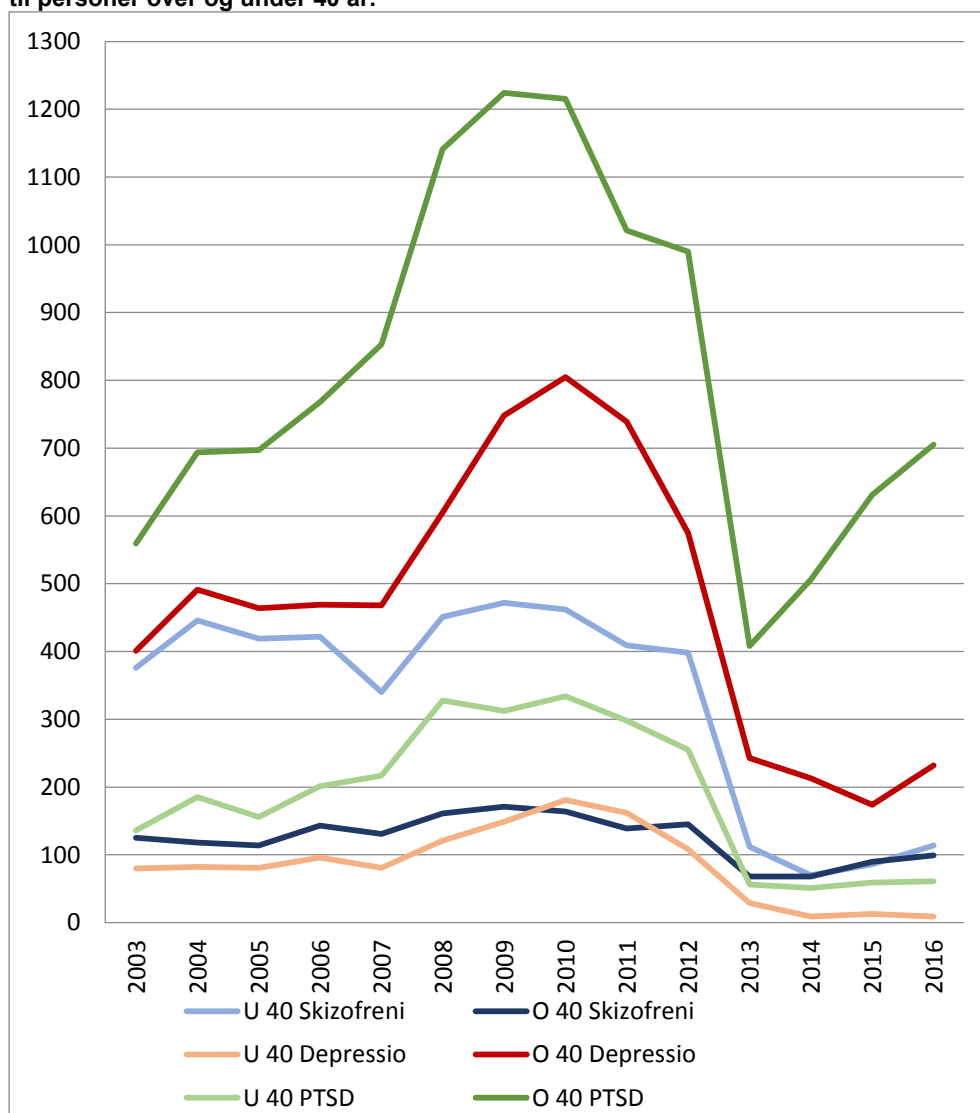
Den hyppigst forekommende diagnosegruppe blandt de psykiske lidelser for personer under 20 år er *mental retardering* både før og efter reformen, og antallet af tilkendelser for denne aldersgruppe er i 2016 på niveau med før reformen.

Den hyppigste diagnosegruppe inden for psykiske lidelser i alderen 20-29 år var før reformen *skizofreni, psykoser og depression*. Dette har ændret sig efter reformen, hvor *mental retardering* nu er den hyppigste årsag til tilkendelse af førtidspension, blandt de psykiske lidelser. Den hyppigste årsag til førtidspension blandt 30-39 årige er skizofreni, psykoser og depression, hvilket også var tilfældet før reformen. Antallet af tilkendelser for denne gruppe er dog også faldet markant.

For alle aldersgrupper over 40 år, er den hyppigste årsag til tilkendelse af førtidspension - på grund af en psykisk lidelse - angst og stressrelaterede tilstande, det gælder både før og efter reformen. For de over 60 årige er andelen større i dag, end den var på noget tidspunkt før reformen.

I nedenstående figur 6 ses udviklingen i nogle af de hyppigst forekommende konkrete psykiske lidelser.

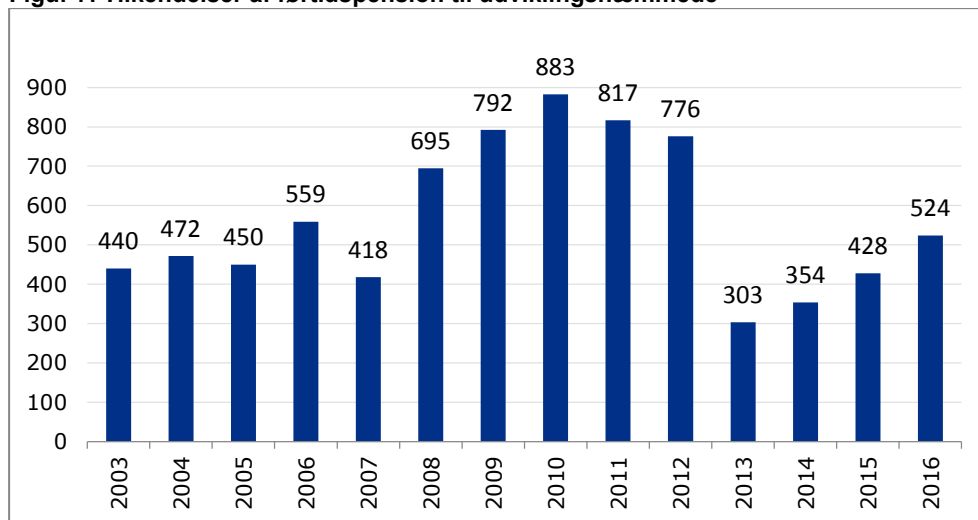
Figur 6 Tilkendelse af førtidspension på baggrund af skizofreni, depression og PTSD, til personer over og under 40 år.

3.6 Tilkendelse af førtidspension til udviklingshæmmede

Tilkendelse af førtidspension til udviklingshæmmede (mentalt retarderede), har været genstand for opmærksomhed siden reformen trådte i kraft.

Figur 7. Tilkendelser af førtidspension til udviklingshæmmede

Anm: Udviklingshæmmede dækker over den lægelige betegnelse alle grader af mental retardering
Kilde: Ankestyrelsen

Også for denne gruppe personer er antallet af tilkendelser faldet, efter reformen trådte i kraft, men antallet af tilkendelser har været stødt stigende i årene efter.

Alt i alt kan det konstateres, at antallet af tilkendelser af førtidspension er faldet efter reformen. Antallet af tilkendelser på grund af psykiske lidelser er faldet, især for personer under 40 år. Også for personer i aldersgruppen 40-49 år har der været et betydeligt fald i antallet af tilkendelser på grund af psykiske lidelser. Samtidig viser analysen også, at der fortsat tilkendes førtidspension til personer, der ikke har nogen muligheder for at (gen)indtræde på arbejdsmarkedet

3.7 Deltagelse i ressourceforløb

Hensigten med reformen er, at en stor del af de personer, der tidligere ville være blevet tilkendt førtidspension, enten skal tilbydes et ressourceforløb med henblik på at udvikle arbejdsevnen og forebygge førtidspension eller forsøge at udvikle arbejdsevnen ved at begynde i et fleksjob, hvor de kan starte med få timer om ugen. Således har forventningen været, at hovedparten af de borgere, der tilkendes førtidspension efter reformen, vil overgå til førtidspension fra et ressourceforløb.

Størstedelen af alle tilkendelser af førtidspension er imidlertid sket, uden at borgeren har deltaget i et ressourceforløb.

Tabel 8 Tilkendelse af førtidspension efter deltagelse i ressourceforløb i procent af alle tilkendelser

	2013	2014	2015	2016
Under 40 år	0,5 pct.	2,0 pct.	7,2 pct.	13,9 pct.
40+	1,2 pct.	6,5 pct.	12,5 pct.	20,9 pct.
I alt	2,0 pct.	5,8 pct.	11,5 pct.	19,5 pct.

Som det fremgik af tabel 8, blev der i 2016 tilkendt førtidspension uden forudgående deltagelse i ressourceforløb i ca. 80 pct. af sagerne. Tendensen er dog, at der er et stigende antal tilkendelser, hvor borgeren har deltaget i et ressourceforløb før tilkendelse af førtidspension. Denne udvikling skal ses i sammenhæng med varigheden af ressourceforløb. Et ressourceforløb kan tilkendes for mellem et til fem år. Dermed er det naturligt, at der i de første år har været færre tilkendelser, hvor borgeren har deltaget i et ressourceforløb end i de senere år. Det må forventes, at denne andel vil stige fremover.

4. Uden forelæggelse for rehabiliteringsteamet

Som udgangspunkt skal alle sager om førtidspension forelægges for rehabiliteringsteamet, inden der kan træffes afgørelse i sagen. Fra juni 2016 har kommunerne imidlertid haft mulighed for at træffe afgørelse i to typer af sager om førtidspension uden forelæggelse for rehabiliteringsteamet.

1. Ansøgningssager på det foreliggende grundlag, når kommunerne vurderer, at det er utvivlsomt, at borgeren ikke opfylder betingelserne for tilkendelse af førtidspension.
2. Tilkendelse af førtidspension, i sager, hvor helbredsforholdene alene er tilstrækkelige til at dokumentere, at borgeren opfylder betingelserne for førtidspension. Helbredsoplysningerne skal være entydige, og der er ikke modstridende lægelige oplysninger. Det er en forudsætning, at det kan dokumenteres, at funktionsevnen varigt er meget svært nedsat.

Baggrunden for undtagelsen er, at rehabiliteringsteamets tværfaglige kompetencer ikke er nødvendige i denne type sager. Unødige sagsgange blev dermed fjernet og sagsbehandlingstiden forkortes, i de kommuner der har valgt at benytte sig af muligheden.

Det er den enkelte kommune, der beslutter om og i givet fald i hvilket omfang, muligheden for at afgøre sager uden forelæggelse for teamet skal anvendes.

Tabel 9. Tilkendelser af førtidspension uden forelæggelse for rehabiliteringsteamet

	2. kv. 2016	3. kv. 2016	4. kv. 2016	1. kv. 2017	2. kv. 2017
Alle tilkendelser	2134	1904	2279	2069	1819
- Heraf uden forelæggelse for rehabiliteringsteamet	32	165	256	323	287
- Heraf terminalsager	16	46	47	50	53
Pct. tilkendelser uden forelæggelse for teamet ud af alle tilkendelser	2 pct.	9 pct.	11 pct.	16 pct.	16 pct.

Kilde: Ankestyrelsen, tallene for 2017 er foreløbige.

Der var kun få tilkendelser af førtidspension uden forelæggelse for rehabiliteringsteamet i 2. kvartal af 2016 jf. **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.**9. Det skyldes, at muligheden først er etableret i juni 2016, og det derfor ikke har været muligt at tilkende førtidspension uden forelæggelse i rehabiliteringsteamet i hele 2. kvartal.

Antallet af tilkendelser uden forelæggelse for rehabiliteringsteamet har været stigende i de efterfølgende kvartaler. I 1. og 2. kvartal af 2017 udgjorde disse tilkendelser ca. 16. procent af alle tilkendelser.

Til og med 2. kv. 2017 havde 89 kommuner benyttet sig af muligheden for at tilkende førtidspension uden forelæggelse i rehabiliteringsteamet. To kommuner mindre kommuner adskiller sig markant fra de øvrige kommuner ved at henholdsvis ca. 50 og 33 pct. af alle tilkendelser er sket uden forelæggelse for rehabiliteringsteamet på.

Tabel 10. Afslag på ansøgning om førtidspension uden forelæggelse for rehabiliteringsteamet

	2. kv. 2016	3. kv. 2016	4. kv. 2016	1. kv. 2017	2. kv. 2017
Alle afslag på ansøgning om førtidspension	283	220	299	227	173
- Heraf uden forelæggelse for teamet	7	28	98	102	89
Afslag uden forelæggelse i pct. af alle afslag på ansøgning	3 pct.	13 pct.	33 pct.	45 pct.	51 pct.

Kilde: Ankestyrelsen

Ift. til afslag uden forelæggelse for rehabiliteringsteamet er der også her et lavere antal i 2. kvartal af 2016 end de efterfølgende kvartaler jf.

Tabel 10, hvorefter udviklingen er stigende. I 2. kvartal 2017 udgjorde disse afslag ca. halvdelen af det samlede antal afslag på ansøgning om førtidspension.

Frem til 2. kvartal 2017 var der 53 kommuner, der havde benyttede sig af muligheden for at give afslag på ansøgning om førtidspension uden forelæggelse for rehabiliteringsteamet.

I alt har 89 kommuner benyttet sig af muligheden for at træffe afgørelse om førtidspension, uden sagen har været forelagt rehabiliteringsteamet. Det betyder ikke nødvendigvis, at de to typer af sager ikke eksisterer i de resterende kommuner, da de kan have valgt at forelægge sagerne for rehabiliteringsteamet. Afgørelsen af sager uden om rehabiliteringsteamet er en mulighed, som kommuner selv vælger om de ønsker at benytte sig af.

6. Seniorførtidspension

Seniorførtidspension – som ikke er en del af reformen af førtidspension og fleksjob – blev indført pr. 1. januar 2014. Seniorførtidspension er en ny ansøgningsmulighed for tilkendelse af førtidspension for personer med en langvarig og aktuel tilknytning til arbejdsmarkedet, som har højst 5 år til folkepensionsalderen.

Antallet af tilkendelser af førtidspension efter reglerne om seniorførtidspension fremgår af tabel 11.

Tabel 11. Antal tilkendelser og afslag på ansøgning om førtidspension efter reglerne om seniorførtidspension

	2014				2015				2016			
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.
Tilkendelser	13	53	54	76	66	77	45	65	70	94	63	87
Afslag	4	4	11	10	12	8	7	4	8	4	7	9
I alt	17	57	65	86	78	85	52	69	78	98	70	96

Kilde: Ankestyrelsen

Samlet set får omkring 90 pct. af dem, der ansøger om, og som er i målgruppen for ansøgning om førtidspension efter reglerne om seniorførtidspension, tilkendt førtidspension.

Af tabel 12 fremgår det, at tilgangen til førtidspension efter reglerne om seniorførtidspension har været stigende siden reglerne trådte i kraft 1. januar 2014.

Tabel 12. Årlige antal tilkendelser til af førtidspension til + 60 årige, herunder efter reglerne om seniorførtidspension

	2014	2015	2016
Tilkendelser i alt +60	1000	1164	1441
-Heraf Tilkendelser efter ansøgning om seniorførtidspension	196	253	314
-Seniorførtidspension i pct. af alle tilkendelser til +60 årige	20 pct.	22 pct.	22 pct.

Kilde: Ankestyrelsen

Antallet af tilkendelser efter reglerne om seniorførtidspension, ser ud til at have stabiliseret sig, på godt 20 pct. af det samlede antal tilkendelser til personer i aldersgruppen.